

חידושי הגר"ח מכתבים ואגרות בסוגיות הש"ס שלא

המפעל הנשגב והנחוץ, ביקור-חולים האספיטאל הכללי לכל קהלות ישראל בעיה"ק ירושלים תר"ב, הוא מוסד צבורי ונחוץ מאוד, גודל נחיצותו גלוי ומובן לכל כי בית פקוח נפשות זה הוא יסוד מוסד להצלת נפשות רבות לאחינו היושבים לפני ד' שחייהם מצומצמים ושרוים תמיד בעוני ולחץ ודחק גדול ואין ביכולתם לכלכל מחלתם בעת חליים, אם לא יקדמם האספיטאל הזה לרחמם ולתת להם מחסה מזור ותרופה וכלכלה מצוינה ברחמים מרובים, וזה יסוד כל הישוב הקדוש כי בלעדי מפעל ישע ורחמים כזה, אי אפשר לישוב להתקיים.

בגודל נחיצות בית החולים בקור-חולים בירושלים שהוא מציל מפיקוח נפשות

והנה בשנים אלה נתרבה הישוב ת"ל במידה מרובה, וגם רבו החולים הפונים אליו לעזרה בצרה, וע"כ עלתה ההוצאה ורבה למעלה ראש, וע"כ המוסד הנעלה הזה שרוי במצוקה גדולה והעזרה נחוצה לו בהקדם האפשרי, וע"כ הנני בדברי אלה למע"כ שי' לבקשו שישים נא אל לבו הטוב גודל נחיצת המפעל הזה ויקרת ערכו שרבה היא מאד, ובעין יפה וברוח נדיבה יתמוך בבית החסד הגדול הזה שלא יתמוטט ח"ו.

ואוסיף אומר ובקשה אשר בטובו גם יעורר את ידידיו ומכיריו שיהיו בעוזרי ותומכי בית פיקוח נפשות זה שהוא מקור החיים בירושלים והמושבות, ויהיו לעזר ולסעד להנכבד ויקר ציר אמונים של גדולי ויקירי ירושלים ת"ו הנוכחי מו"ה אברהם ליב דובין נ"י, לייסד מעמד נכון והגון בעירו, ומה מאושר יהיה חלקו וזכותו גדול ורב מאוד כי בזה יקים את בית החסד הגדול על תילו בל ימוט ח"ו, להחיות שמה לב נדכאים חולים ומסוכנים, וד' השוכן בציון יברך את מע"כ שי' בברכת כל טוב ויסיר מאהלו כל נגע ומחלה כברכת מוקירו

חיים הלוי סאלאווייציק

- קכב -

לתמוך בשוקדים בתורה יום ולילה

קול קורא, ממרום הר ציון קוראים אלינו בקול נורא מרגיז כליות ולב את הקריאה הגדולה הזאת:

קריאה להצלת הישיבות ובתי החסד בירושלים שנקלעו למצוקה כלכלית נוראה כשלש שנים לפני שפרצה מלחמת העולם הראשונה. עם הכמתה כי העזרה תחולק באין הבדל בין כולל לכולל וכל מוסד ומוסד הן של קהילות החסידים והן של קהילות המתנגדים

אנא אחינו שארינו וקרובינו, חוסו נא, רחמו נא, הצילו נא את ירושלים עיר קדשינו הטובעת בים של צרות, כי שבר נורא בא על כל בתי הצדקה והחסד, אין במה לכלכל ולרפאות את החולים, אין במה להחיות את הנפשות החמודות אלה תלמידי הישיבות הקדושות, וגם זקנים וזקנות נשארו בלא משען ומשענה, אלמנות ויתומים סובלים חרפת רעב, היוקר

האמיר, הפרוטה כלתה, האמנה פסקה. חוסו אחים וקרובים, הושיעו נא בעוד מועד.

את הזעקה הגדולה והמרה הזאת הננו שומעים מאת בני ציון המסולאים בפז, משופרי דשופרי של כלל ישראל, בהם מספר רב גדולי תורה ויראה מצוינים, בהם חלק גדול תופשי תורה חריפים ובקיאים השוקדים על התורה יומם ולילה, וגם בשאר ישובי ארץ קדשינו רובם ככולם עכ"פ לומדים בכל יום ועוסקים בעבודה ושומרים מצוה כהלכתה, וכשם שיירושלים תובב"א היא העיר היחידה והמצוינת בקדושתה, ככה גם תושביה מיוחדים ומצוינים בקהל ישראל.

אחת היא עיר קדשינו למעוז תורתנו, רבתי היא בישיבות של גדולים שוקדים בתורה, ברה היא

שלב חידושי הגר"ח מכתבים ואגרות בסוגיות הש"ס

לכנסת ישראל בבחורי חמד ותלמוד תורה של תינוקות בית רבן, ואילו בערים אשר בארצות הגולה, לגודל שברון לבבנו, רבים מהם שנתרחקו מתורת ה' הן בידיעתה והן בקיומה, אחת היא עיר קדשנו השומרת את חובתנו ללמוד וללמד את תורתנו הקדושה לבנים ולתלמידים, לשמרה ולקיימה ולהנחילה מדור לדור בטהרתה וקדושתה, אחת היא עיר קדשנו אשר מבצרי התורה והיראה, חמדת כח בית ישראל, נשמרים בה בכל יקר תפארת עוזם ומשגבם, אחת היא עיר קדשנו השלמה עוד בתכלית השלימות בכל פרטיה.

גם מוסדי הצדקה והחסד בעיר קדשנו מצוינים בטובם, כי נוסדו ע"י גאוני וקדושי ישראל ומתנהלים גם עתה ע"י גדולי תורה ויראה אשר כל מעשיהם מכוונים כלפי שמים. נפלא הוא לראות את בית־היתומים שנוסד ע"י הגאון החסיד רבן ומאורן של ישראל, מאור הגולה, רבינו יהושע ליב דיסקין זצוקלל"ה, ומתנהל ברחמי אבות ע"י בנו הגאון נשיא הבית הזה רבי יצחק ירוחם שליט"א. וגדולים מעשה צדיקים, כי מלבד שמספקים את כל צרכי היתומים החומריים על צד היותר טוב ונעלה, לא ישוער גם ערכו הרוחני של הבית הנשגב הזה, שהיתומים המגודלים ומחונכים בו המה משוכללים בתורה ויראה, זרע ברך ד'.

נפלא הוא גם בית החולים הכללי לעדת האשכנזים החסידים והפרושים שנוסד ע"י קדושי וגדולי ישראל זה יותר משבעים שנה, בשם ביקור־חולים־האספיטאל, והוא נעשה בשכלולו והנהגתו המצוינה ככל בתי החולים היותר גדולים אשר בערי הבירה באירופא, כאשר יעידון כל מבקרי הבית הנשגב הזה, ועוד יותר נפלא הוא ברחמים המרובים השוררים בו, וטהרת הקודש ורוח ישראל סבא הממלא את כל חללו ואוירו.

ומה נהדר המחזה של בית־מושב־הזקנים, שנוסד לפני עשרות שנים ע"י גדולי ישראל, לא תשבוע העין מראות מאות זקנים ומהם רבים גדולי תורה, היושבים בכנופיה ומבלים שארית ימיהם בתורה ועבודה, מתכלכלים באהבה רבה וברחמים גדולים. וככה לפי הערך יצטיינו גם כל שאר מוסדות הצדקה והחסד הרבים בעיר קדשנו.

נקל לשער עד כמה נשבר לבב כל איש היודע את אמיתות הדברים האלה, לקראת הבשורה הרעה כי באה, אשר עיר קדשנו זאת פליטת כל חמדת ישראל, היא וכל מוסדותיה שאין דוגמתם בכל הגולה, נמצאים בצרה גדולה שלא היתה כמוה מיום הווסד הישוב הקדוש.

ועד כמה שנתברר לנו, בא המצב המעציב, באשר נתרבה הישוב בהשנים האחרונות כן ירבה, ונתוספו העניים ונתגברו ההוצאות של מוסדות הצדקה והחסד בכפליים מכפי הכנסתן התמידית, נוסף לזה נתגבר גם היוקר על כל צרכי החיים, ובשעה שההכנסה לא הספיקה לחצי ההוצאה, התאמצו מפקחי המוסדות והתאזרו עוז להחזיק מעמד במסירות נפש, ולא חדלו לפרנס את תלמידי הישיבות ולא פסקו לכלכל ולרפאות את החולים, פרנסו את היתומים, והחזיקו את הזקנים, ובאין היות להם כסף מזומן השקיעו את ראשם בעול של חובות גדול שהשתרג ועלה עליהם, עד אשר כרעו נפלו תחת סבל משאם, ופסקה האמנה והמשבר בא, ורוב תושבי עיר קדשנו, גדולי התורה והיראה, תלמידי הישיבות, תינוקות של בית רבן זקנים וזקנות, אלמנות ויתומים צפויים לחרפת רעב, והגאונים ראשי הישיבות וכל גבאי ומפקחי המוסדות שמסרו את נפשם למען החיות את הנפשות היקרות שדרשו עזרתם, נמצאים בצרה גדולה ומצוקה נוראה, ד' ירחם.

חידושי הגר"ח מכתבים ואגרות בסוגיות הש"ס שלג

ועתה אחים יקרים מלבד שמדת הרחמים טבועה בדמם ובנפשם של בני אברהם יצחק ויעקב, מלבד אשר רבים מתושבי עיר הקדושה המה עצם מעצמנו וקרובינו, ואין לנו משפחה בארצות הגולה שלא תהא לה קרובים בעיר קדשנו, ועל כגון דא כבר מוזהרים אנחנו 'ומבשרך אל תתעלם', ומלבד אשר כל העולים להר ד' מדור דור ידועים לנו שרובם ככולם המה רבי הערך והחשיבות מגדולי היחש אשר נפשם ולבבם בוער לתורה ועבודה ומהם הושתנו יסודות הישוב הקדוש, הרי חוב קדוש ונמרץ מוטל עלינו בני הגולה לפרנס את היושבים לפני ד' בעיר קדשינו, מפני כי אחינו אלה יושבים בקביעות על התורה והעבודה, וכבד באנו על זה בברית מיוחדת 'אשר יקים את דבר התורה' שמבואר בירושלמי סוטה כי זאת הברית נאמרה על חובת החזקת לומדי תורה ועוסקים בעבודת ד', ומפני חביבת ארץ הקדושה אשר נפשות כל ישראל אחוזות וקשורות בה, ועיניהם מצפות ומיחלות לישובה ובנינה, וכל רבותינו הקדושים משנות עולמים שמו את לבבם ומסרו את נפשם להגדיל ולרחיב הישוב הקדוש מכסף בני הגולה בהכנסות קבועות עומדות ומקיימות, וזו היא תקות וחובת כל ישראל עפ"י ד"ת הקדושה.

ואחרי אשר נתברר לנו המצב על נכון באנו לכלל החלטה כי רק בעזרה משותפת מכל אחב"י, אחד המרבה ואחד הממעט, ישנה האפשרות, בעזר ד', להציל את עיר קדשנו מחורבנה. לזאת אחים אהובים! כל החובות הקדושות והנמרצות האלה: חובת החמלה והרחמים, מורשת אבות. חובת פיקוח נפשות של אלפי בני ציון היקרים, אשר רבים מהם קרובים לנו קרבת משפחה. חובת החזקת ידי היושבים בקביעות על התורה והעבודה. חובת הישוב הקדוש אשר אבותינו ורבותינו הקדושים מסרו את נפשם עליו. כל אלה הביאו אותנו הח"מ להטיל את חובת הצדקה הכללית הזאת על כל אחינו שבגולה, לבד מי שאין ידו משגת כלל, אשר כל אחד ואחד מאחב"י יפריש על זה תרומת הוצאת שבת אחת העולה לו ולביתו, ואלה אשר חננם ד' ובכחם להוסיף המה יבואו בנתינות הגונות יותר כברכת ד' עליהם וכראוי לתת על בנין כללי של בית ישראל.

ובכרכים גדולים ובמקומות שהדבר הזה נמנע, שמה מוטל חוב קדוש ונמרץ על גבאי בתי-התפילה לקרא לתורה בשתי שבתות את כל המתפללים שינדבו בברכת 'מי שברך' להצלת הישוב הקדוש מחורבנו. ואף במקומות שנוהגים לקרא רק שבעה קרואים, החובה והמצוה להוסיף בשתי שבתות אלו לקרא לתורה את כל המתפללים. ואיש לרעהו יאמר חזק ולהשתדל בכל האמצעים להגדיל את סכום הנדבות. חושו אחים יקרים כי באו מים עד נפש וההצלה נחוצה בהקדם האפשרי, ואת הכסף המקובץ יכניסו בכל עיר ועיר לידי הרב המד"א. והרבנים שליט"א יחישו להמציא את הכספים לידי גזברי הועד כפי האדריסאות הרשומות במכתבנו אליהם, שמות המנדבים ורשימת הנדבות יודפסו ויתפרסמו ברבים.

ודעו לכם אחים יקרים כי העזרה תחולק עפ"י מדת הדין והיחוש לכל בתי הצדקה והחסד של האשכנזים הכלליים לכל אחינו בעיר קדשנו, באין הבדל בין כולל לכולל, בין חסידים למתנגדים, לכל מוסד ומוסד לפי הוצאותיו ומצבו ולפי ערך השפעתו הנחוצה והטובה להישוב הקדוש. וכל זה הוא בתנאי אם יהיה על כך רשיון מהממשלה הרוממה.

ומראש הננו מברכים את העושים והמעשים לטובת הצלת הישוב הקדוש שיאריך ד' הטוב את ימיהם ושנותיהם בטוב ובועימים, ויתברכו בברכה כפולה ומכופלת בכל משאלות לבבם לטובה, ויזכו

שלד חידושי הגר"ח מכתבים ואגרות בסוגיות הש"ס

לראות בנחמות ציון וירושלים יצ"ו, כעתירת וברכת הבאים עה"ת בלבבות נשברים לשברי שברים, מצפים ומייחלים לחסדי ד'. בחודש אייר שנת אעת"ר לפ"ק.

חיים הלוי סאלאווייציק בריסק דליטא

מאיר אטלם חופ"ק שאוויל

מרדכי חופ"ק סלאנימא

אליהו הלוי חופ"ק פרוזינא

אליעזר ראבינאוויץ חופ"ק מינסק

דוד פרידמאן חופ"ק קארלין

חיים עוזר גראדזענסקי ווילנא

ישראל מאיר הכהן מראדין

אלי' ברוך אב"ד ור"מ דק"ק מיר

רפאל שפירא מוואלאזין

יצחק יעקב בהרש"ל ראבינאוויץ חופ"ק פאניוועז

- קכג -

תמיכה בת"ח נעלה

כבוד הרב הג' חו"ב מ' ר' משה צבי הכהן נ"י האבד"ק ניישטאט, עבר דרך פה והראה לי את חיבורו משאת־משה, וראיתי בו דברים מעוררים את הלב בתורה ויראה, והרה"ג בעצמו המחבר הוא ת"ח נעלה. ע"כ הנני בדברי אלה לעשות רצונו אף שא"צ לדברי, וראוי לתמוך בו ולקבל הספר בספ"י.

שבת הספר ושבת מחברו גורמים לתמוך בהדפסתו

נאום חיים הלוי סאלאווייציק

- קכד -

תמיכה בבר אבהן

הן הראני מע"כ הרב הגאון המפורסם סוע"ה מ' נחמן שמואל יעקב נ"י הגאבד"ק בראק, נכד הגאון החסיד האמתי אור ישראל ורבן של ישראל וכו' מוהר"ר יהונתן זצוקלה"ה בעל כו"פ ואו"ת, את אשר העלה כעת לדפוס דברי פלפול מסודרים על סדר הפרשיות, בשם אשר יקראם עמודי־

המלצה לתמיכה בנכדו של רבינו יהונתן איכשין שכינם ד"ת מתוך ספרי זקנו וסדרם על סדר הפרשיות

יהונתן כי הם מכתבי הגאון החסיד האמיתי אורן ורבן של ישראל וכו' זצוקלה"ה אשר לא לי לדבר בשבחם, ובהם אשר יקראם עמודי־שמואל מהגאון המאסף הנ"ל שיחי'. וע"ז יבואו דברי כי הם דברי פלפול בחריפות ובקיאות הראוין לקובען בדפוס, ויראו היקרים להביא ברכה לביתם ולקבל הספר בספ"י כראוי לכבד ת"ח גדול מגזע היחש יאי ויאי. והיתה ברכה ואושר לכל המסייעים בזה. בברכת כל טוב

נאום חיים הלוי סאלאווייציק

א' י"ח אדר ראשון העת"ר בריסק

- קכה -

במעלות ת"ח בעל מדות

כבוד ידידי הרב הגאון סוע"ה מהור"ר ר' אלכסנדר זיסקינד יעקב הכהן נ"י האבד"ק סטאכאוו, בדעתו להוציא לאור את חיבורו שפתי־יעקב על הלכה ואגדה. ובידעי אותו כי מצוין הוא מאד מנעוריו ועד עתה, גדול בתורה

המלצה לספר משום שמכיר את המחבר כמצוין בתו"י וגם ביקרת המידות